

LIETUVOS NACIONALINĖ
MARTYNO MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

2021 m. socialinės atsakomybės ataskaita

2022 m.

Turiny

Apie socialinės atsakomybės ataskaitą _____	3
Vadovo žodis _____	4
Atsakingos veiklos principai ir prioritetai _____	5
Socialinė atsakomybė skaidrioje ir tvarioje veikloje _____	6
Socialinė atsakomybė aplinkosaugos srityje _____	9
Socialinė atsakomybė palaikant santykius su darbuotojais _____	10
Socialinė atsakomybė palaikant santykius su visuomene _____	13

Apie socialinės atsakomybės ataskaitą

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (toliau – Nacionalinė biblioteka), rengdama Socialinės atsakomybės ataskaitą (toliau – Ataskaita), vadovaujasi Jungtinių Tautų (JT) inicijuoto Pasaulinio susitarimo (angl. Global Compact) principais ir pasaulinės ataskaitų rengimo iniciatyvos (angl. Global Reporting Initiative, GRI) rekomendacijomis, kurios padeda įvertinti institucijos veiklą pagal susijusius organizacijos valdymo, darbdavystės praktikos, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir žmogaus teisių, ryšių su visuomene rodiklius.

Tai savanoriškas bibliotekos įsipareigojimas kryptingai formuoti tvarią darnios plėtros praktiką įgyvendinant pagarbos žmogui, darbuotojams, visuomenei bei aplinkai, kurioje dirbame, nuostatas.

Ataskaita rengiama visoms suinteresuotosioms šalims: Nacionalinės bibliotekos steigėjui, darbuotojams ir jų profesinei sąjungai, žiniasklaidos atstovams, socialiniams partneriams, Nacionalinės bibliotekos ir vietos bendruomenėms, kitoms susijusioms organizacijoms.

Ataskaitoje pristatomi 2021 m. Nacionalinės bibliotekos darbai ir pasiekimai socialinės atsakomybės srityje, susijusioje su organizacijos valdymu, aplinkosauga, santykiais su darbuotojais ir visuomene. Ataskaitoje aprašomos Nacionalinės bibliotekos socialinės atsakomybės kryptys, veiksmas ir pasiekimai.

Klausimus, komentarus, pastabas dėl Ataskaitos tobulinimo kviečiame teikti el. paštu media@lnb.lt.

Ataskaita skelbiama Nacionalinės bibliotekos interneto svetainėje www.lnb.lt (skiltyje „Planavimo dokumentai“).

Ataskaita parengta pagal Socialinės atsakomybės gairių standartą ISO 26000.

Ataskaita nėra audituota.

Vadovo žodis

Kūrybiškumas, kritinis mąstymas, gebėjimas bendrauti ir komunikuoti – XXI amžiaus kompetencijos, kurias stengiamės ugdyti Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. Tolydžio kuriame naujus įtraukius veiklų modelius, tobuliname darbuotojų kompetencijas ir organizacijos struktūrą, ieškome sinergijos su potencialiais nacionaliniais ir tarptautiniais partneriais. Biblioteka toliau auga kaip nuolat veikiantis viešas forumas, kuriame aptariami esminiai demokratinės visuomenės ir valstybės gyvavimo klausimai.

Antrus metus dirbdami karantino sąlygomis, savo kasdienėje veikloje taikėme socialinės atsakomybės principus, kurie padeda gerinti organizacijos veiklą, stiprinti reputaciją visuomenėje. Socialinė atsakomybė mums svarbi visose srityse: organizacijos valdymo, darbdavystės praktikos, žmogaus teisių, aplinkosaugos, taip pat sprendžiant vartotojų ir paslaugų klausimus, mezgant ir palaikant ryšius su bendruomene. Būdama socialiai atsakinga institucija, per ataskaitinį laikotarpį biblioteka aktyviai prisidėjo prie ypač aktualių visuomeninių projektų, pilietinių iniciatyvų, visuomenės emocinės sveikatos gerinimo.

Naujausioje Nacionalinės bibliotekos 2021–2023 m. strategijoje oficialiai įteisinta progresyvi bibliotekos raidos kryptis – skatinti nuolatinio tobulėjimo kultūrą. Strategijoje numatyti nauji Nacionalinės bibliotekos veiklos transformacijos pokyčiai. Biblioteka, įgijusi patirties dirbti pasaulinės pandemijos sąlygomis, atnaujino ir patikslino strateginės veiklos kryptis ir prioritetus. Ši strategija atspindi mūsų siekį plėsti bibliotekos pasiekiamumą ir didinti poveikį vykdant savo misiją – įtraukti, įkvėpti ir informuoti vartotojus, įtvirtinti biblioteką, kaip modernią, atvirą, patikimą ir inovatyvią organizaciją.

Socialinės atsakomybės srityje Nacionalinė biblioteka orientuojasi į tvarią empatišką lyderystę. Bibliotekos tvarumo kontekste kalbame ne tik apie klimato kaitą, aplinkos taršą, bet ir apie emocinę gerovę. Todėl ypač svarbi tampa abipusė komunikacija – noras išgirsti vienas kitą ir įgyvendinti įvairiose srityse auginančius pokyčius. O prioritetu artimiausiais metais taps ne kas kita, o žmonių tarpusavio komunikacija. Šių dienų kontekste iš naujo turėjome išmokti, kad žmonės yra svarbiausi. Mūsų organizacijoje žmonės – pagrindinė vertybė ir kapitalas.

Lietuvoje socialinės atsakomybės kultūra vis dar skinasi kelią. Manau, kad geri pavyzdžiai užkrečia, tad ir socialinės atsakomybės vystymo kultūra įkvepia ir kviečia prisidėti vis daugiau organizacijų.

Socialinė atsakomybė mums – tai kelias, kurį pasirinkome savo vertybėms išreikšti, sprendimams realizuoti ir darniam organizacijos vystymuisi užtikrinti.

Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius
prof. dr. Renaldas Gudauskas

prof. Renaldas Gudauskas

Atsakingos veiklos principai ir prioritetai

Nacionalinė biblioteka savo veikloje remiasi sukaupta savo ir šalies institucijų bei tarptautinių organizacijų gerąja patirtimi, kuria siekiama tobulinti veiklos praktiką, diegti šiuolaikiškus žmogiškųjų išteklių vadybos būdus, taikyti gamtos išteklius tausojančias technologijas, žmonių sveikatai nekenksmingas medžiagas ir procesus. Planuodama veiklą Nacionalinė biblioteka atsižvelgia į savo lankytojų ir partnerių socialinius lūkesčius, užtikrina skaidrų valdymą, puoselėja etiškus santykius, diegia korupcijos prevencijos priemones. Biblioteka siekia išsaugoti ir įtvirtinti patikimo nacionalinio partnerio statusą šalies mastu prisidėdama sprendžiant aktualias mūsų visuomenės socialines problemas.

Bibliotekos socialinės atsakomybės politika remiasi jos vizija, misija, vertybėmis ir 2021–2023 m. strateginiame veiklos plane patvirtintomis nuostatomis ir prioritetais:

- **socialinė atsakomybė skaidrioje ir tvarioje veikloje:** atviras ir sąžiningas bendradarbiavimas su interesų turėtojais, padedančiais įgyvendinti socialiai atsakingos veiklos nuostatas, kova su korupcija ir kyšininkavimu, konkurencingumo užtikrinimas;
- **socialinė atsakomybė aplinkosaugos srityje:** efektyvus gamtos išteklių naudojimas veikloje, dalyvavimas ekologinėse prevencinėse programose, tausojančio darbuotojų ir visuomenės požiūrio į aplinką skatinimas;
- **socialinė atsakomybė palaikant santykius su darbuotojais:** atskaitomybė darbuotojams, rūpinimasis savo darbuotojų sveikata, saugumu ir lygiomis teisėmis, pažangių veiklos valdymo ir atlygio sistemų taikymas, darbuotojų asmeninio ir profesinio tobulėjimo, bendrųjų kompetencijų ugdymo sąlygų sudarymas;
- **socialinė atsakomybė palaikant santykius su visuomene:** įvairių socialinių iniciatyvų, savanorystės, kitų projektų plėtojimas vietos bendruomenėse ir nacionaliniu mastu, bendradarbiavimas su Nacionalinės bibliotekos partneriais.

Socialinė atsakomybė skaidrioje ir tvarioje veikloje

ORGANIZACIJOS VALDYMAS

Nacionalinėje bibliotekoje veikiama pagal aiškias sprendimų priėmimo procedūras. Yra patvirtinta organizacijos struktūra, strategija, veiklos planai, darbo ir vidaus tvarkos taisyklės, konkrečiai apibrėžtos darbuotojų atrankos, viešųjų pirkimų procedūros, taikoma korupcijos ir diskriminacijos prevencijos politika, yra pasirašomi darbuotojų įgaliojimų perdavimo dokumentai.

2021 m. gruodžio mėn. organizacijoje dirbo 454 darbuotojai (patvirtintas didžiausias leistinas pareigybių skaičius – 470).

Parengtas 2021–2023 m. Nacionalinės bibliotekos strateginių veiklos kryptių ir prioritetų dokumentas, pagrįstas strateginių veiklos rūšių planavimu ir sąsajomis su vykdomų projektų planavimu ir valdymu. Parengtas ir išleistas 2021–2023 m. Nacionalinės bibliotekos strateginių veiklos kryptių ir prioritetų leidinys – 2021–2023 metų strateginis veiklos planas ([atsisiųsti PDF >](#)).

Parengtas ir patvirtintas 2021–2022 m. vidinės komunikacijos gerinimo priemonių planas. Nuolat tobulinami Nacionalinės bibliotekos teisiniai dokumentai. Vadovai praktikuoja ir skatina profesionalų etišką elgesį, atskaitomybę ir skaidrumą. Priimant svarbius organizacijos sprendimus, dalyvauja šios suinteresuotosios šalys: darbuotojai, valstybinės (reguliuojančios) institucijos, darbuotojų profesinė sąjunga.

Ataskaitiniu laikotarpiu laimėta bibliotekos reputacijai svarbi byla. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas galutine ir neskundžiama 2021 m. sausio 29 d. nutartimi atsisakė nagrinėti ieškovo A. R. M. kasacinį skundą. Dvejus metus tarp šalių trukęs ginčo procesas baigėsi – teismas patvirtino, kad Nacionalinė biblioteka nepadarė jokių pažeidimų. Vilniaus miesto apylinkės teismas, 2020 m. liepos 15 d. išnagrinėjęs pirmojoje instancijoje ilgiau nei metus nagrinėjamą civilinę bylą dėl prievolės Lietuvos nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai atlyginti finansinius nuostolius galimai neteisėtai atšaukus parodos „Baxt“ rengimą Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, priėmė sprendimą atmesti ieškovo A. R. M. ieškinį kaip nepagrįstą ir neįrodytą, taip pat nusprendė, kad derybos dėl parodos „Baxt“ organizavimo Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje buvo nutrauktos teisėtai ir pagrįstai.

Pasibaigus 2018–2021 m. laikotarpiui deleguotų atstovų kadencijai, suformuota naujos sudėties Mokslo taryba. Į ją įeina:

Rimantas Mikaitis – Kultūros ministerija, viceministras;

dr. Rūta Pileckaitė-Vasilienė – Kultūros ministerija, Atminties institucijų politikos grupės vadovė;

prof. dr. Jūras Banys – Lietuvos mokslų akademija, prezidentas;

prof. dr. Romas Baronas – Lietuvos mokslo taryba, pirmininkas;

prof. habil. dr. Gintautas Dzemyda – Vilniaus universitetas, Duomenų mokslo ir skaitmeninių technologijų instituto direktorius;

dr. Vydas Dolinskas – Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų direktorius;

Monika Garbačiauskaitė-Budrienė – LRT generalinė direktorė;

Gytis Lukšas – kino režisierius, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas;

prof. dr. Lauras Bielinis – Vytauto Didžiojo universitetas, politologas;

doc. dr. Virgis Valentinavičius – Mykolo Romerio universitetas, Komunikacijos institutas, politologas.

Tarybą sudaro dešimt narių: du Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos atstovai, iš kurių vienas – kultūros viceministras, ir aštuoni institucijų ar organizacijų, susijusių su Nacionaline biblioteka strateginėmis veiklos sritimis, interesais, partnerystės ar bendradarbiavimo susitarimais, atstovai. Mokslo taryba yra kolegiali patariamoji institucija. Jos paskirtis – atlikti ekspertų teikiamą konsultacinę funkciją bibliotekos veiklos bei plėtros klausimais. Tarybos sprendimai yra rekomendacinio pobūdžio.

Stiprinant tarpinstitucinį mokslinį bendradarbiavimą kovo mėnesį Nacionalinės bibliotekos generalinis direktorius prof. dr. R. Gudauskas ir Vilniaus politikos analizės instituto direktorė Virginija Būdienė pasirašė bendradarbiavimo sutartį. Institucijos sutarė bendradarbiauti politikos tyrimų ir analizės, neformaliojo švietimo, kultūros, informacinio ir medijų raštingumo srityse naudojant turimą patirtį, kompetenciją, žmogiškuosius bei techninius išteklius. Taip pat biblioteka pasirašė tarpinstitucinio bendradarbiavimo sutartis su Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentu prie Krašto apsaugos ministerijos, VŠĮ „Lietuvių ir kartvelų draugystės ambasada“, Nacionaline M. K. Čiurlionio menų mokykla, Nacionaline kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija, Lietuvos aklųjų biblioteka, Goethe'ės institutu Lietuvoje, VŠĮ Socialinių inovacijų institutu, Vilniaus Simono Daukanto gimnazija, Locarno (Šveicarija) meno įstaiga „Il Rivellino“ (*LDV Cultural Centre And Art Gallery*), VŠĮ „Lithuanian Shorts“, VŠĮ Socialinių mokslų kolegija, VŠĮ Architektūros fondu, Miuncheno (Vokietija) Tarptautiniu jaunimo bibliotekos fondu (*Stiftung Internationale Jugendbibliothek*), Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešąja biblioteka, VŠĮ „Muzikinės erdvės“.

Siekdami stiprinti Armėnijos ir Lietuvos kultūrinius ir mokslinius ryšius, Armėnijos nacionalinės bibliotekos direktorė Anna Chulyan ir Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius prof. dr. R. Gudauskas pasirašė susitarimo memorandumą. Taip pat sudarytas susitarimo memorandumas su E. Ringelblumo žydų istorijos institutu Varšuvoje. Pratešta 2016 m. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Lietuvos žurnalistų sąjunga. Sutarta toliau kartu organizuoti renginius, seminarus ir konferencijas, įgyvendinti bendrus projektus ir keistis informacija, analitine medžiaga, susijusia su žiniasklaidos ir žurnalistikos raida.

Siekiant sustiprinti Nacionalinės bibliotekos vykdomą parlamentinę funkciją bei plėtoti analitinių intelektinių paslaugų spektrą, 2021 m. rugsėjo 13 d. buvo įkurtas naujas padalinys – Strateginio prognozavimo skyrius, kuris aktyviai bendradarbiauja su Seimo Ateities komitetu. Bendradarbiaujant gruodžio 15 d. organizuota konferencija-forumas „Pasaulinės tendencijos ir nacionalinis saugumas. Įžvalgos. Iššūkiai. Scenarijai“. Renginys buvo skirtas strategiškai numatyti įvairiems globaliems kaitos siužetams, kurie galėtų daryti įtaką Lietuvos politikai.

DARBDAVYSTĖS PRAKTIKA

2021 m. Nacionalinės bibliotekos veiklos rezultatams vis dar įtakos turėjo besikeičianti epidemiologinė situacija. Bibliotekos darbas ir veikla buvo organizuota laikantis visų Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Kultūros ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos ir Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo nurodymų bei rekomendacijų, buvo imtasi reikalingų prevencinių priemonių, siekiant sumažinti galimas COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo rizikas. Vadovaujantis atsakingų valstybės institucijų nurodymais, nuo metų pradžios iki balandžio 12 d. vartotojams buvo teikiamos tik nuotolinės paslaugos ir knygų išdavimas į namus, jas užsisakius nuotoliniu būdu. Nuo rugsėjo 13 d. įsigaliojus galimybių pasui, keitėsi vartotojų aptarnavimas – lankytojams be galimybių paso nebuvo galima patekti į biblioteką, buvo ribojamas renginių dalyvių skaičius.

Siekiant sumažinti ligos plitimo tarp darbuotojų riziką, buvo pritaikytas nuotolinio darbo modelis: nuo 2021 m. sausio 1 d. iki gegužės 31 d. per mėnesį vidutiniškai 377 darbuotojai dirbo nuotoliniu būdu. Įgyvendinant bibliotekos veiklas pritaikytos naujos programos ir platformos (*MS Teams, Kahoot, Moodle* ir kt.). Užtikrinę bibliotekos padalinių funkcionavimą, patogias nuotolinio darbo sąlygas darbuotojams, IT specialistai įdiegė dar vieną produktą: bibliotekos vidaus poreikiams ir darbo organizavimui palengvinti sukūrė pirmąjį botą – bibliotekos asistentą robotą „LNB Bitė“ („Bitė“). „LNB Bitė“ yra dirbtinio intelekto produktas.

Dirbtinis intelektas ir procesų automatizavimas Nacionalinėje bibliotekoje tampa vis labiau pasiekiamas ir lengviau įdiegiamas.

Per ataskaitinį laikotarpį už prasmingą ilgametį darbą Nacionalinėje bibliotekoje buvo iškilmingai įteiktos generalinio direktoriaus vardinės padėkos vyriausiajam metodininkui-tyrėjui, buvusiam Nacionalinės bibliotekos generaliniam direktoriui Vytautui Gudaičiui ir Onai Kaladienei – ilgametei Vaikų ir jaunimo literatūros departamento Aptarnavimo skyriaus vadovei, išlydint nusipelnčius darbuotojus į užtarnautą poilsį.

Liepos 7–9 d. bibliotekoje vėl būriavosi jaunieji stovyklautojai. Tradicinė tapusi bibliotekos darbuotojų vaikų stovykla šiemet vyko tris darbo dienas, ją organizavo ir įvairias veiklas kuravo Vaikų ir jaunimo literatūros departamento Kultūrinės edukacijos skyriaus darbuotojos. Taip pat tradiciškai darbuotojų vaikai sulaukė kalėdinių dovanėlių ir buvo pakviesti žiūrėti spektaklio.

Socialinė atsakomybė aplinkosaugos srityje

Nacionalinė biblioteka per 2021 m. perdirbti perdavė:

elektronikos – 115 kg;

kartono – 1,45 t;

makulatūros – 11,46 t;

rūšiuoto popieriaus ir plastiko – 15,40 m³;

rūšiuotų stiklo – 0,72 m³;

Utilizuoti pateikta 424 kg stambiagabaričių atliekų (medienos atliekų, nurašytų baldų ir kt.).

Nacionalinė biblioteka savo veikloje praktikuoja gyvavimo ciklo požiūrį, skatina taupų išteklių naudojimą: taupome elektros energiją, spausdiname ant abiejų lapo pusių, vidiniam poreikiui spausdiname ant juodraštinio popieriaus, dokumentus rengiame elektroninių dokumentų valdymo sistemoje „Avilys“, juos saugome elektroninėse laikmenose arba siunčiame elektroniniu paštu. Nebenaudojamus daiktus ne išmetame, o pristatome perdirbti, rūšiuojame atliekas. Palai kome iniciatyvas skatinant aplinkosauginį darbuotojų sąmoningumą. Ir lankytojai, ir darbuotojai turi galimybę tai daryti. Bibliotekos pastato bendrose erdvėse, prie laiptų, darbuotojų virtuvėlėse ir kitur stovi rūšiavimo dėžės.

Kiekvienais metais bibliotekos pastate esančios lemputės keičiamos iš kaitrinių ir liuminescencinių į aplinkai palankesnes LED technologijas. Per 2021 m. bibliotekos pastate pakeista 320 šviestuvų lempučių į taupesnes.

Propaguojamas sveikas gyvenimo būdas ir ekologiško transporto naudojimas. Prie bibliotekos pastato yra galimybė pastatyti 30 dviračių, vidiniame kieme yra dar 5 vietos darbuotojų dviračiams.

Daug dėmesio ekologijai, antriniam žaliavų panaudojimui ir bendrai žaliajam kursui skiria Nacionalinės bibliotekos kūrybinės dirbtuvės **PATS SAU** – **P**asidaryk, **A**trask, **T**ausok, **S**malsauk, **S**iek, **A**tpažink, **U**žfiksuok. Tai vieta idėjoms brandinti, rankdarbiams kurti, taip pat konstruoti ir meistrauti. Moksleiviams čia įrengta per dvi dešimtis individualaus darbo vietų, gausu įvairios įrangos.

Socialinė atsakomybė palaikant santykius su darbuotojais

BESIMOKANTI ORGANIZACIJA

Besimokanti organizacija yra tokia, kurioje žmonės nuolat tobulina gebėjimą pasiekti norimus rezultatus, kurioje puoselėjami nauji ir platūs mąstymo modeliai, išlaisvinamas bendras komandos siekis. Besimokančios organizacijos darbuotojai nuolat tobulėja ir žinias panaudoja organizacijos uždaviniams spręsti. Nacionalinė biblioteka yra atsakinga už kultūros darbuotojų ir asmenų, veikiančių kultūros srityje, profesinių ir specialiųjų kompetencijų tobulinimo mokymų organizavimą ir įgyvendinimą.

Biblioteka ataskaitiniais metais didelį dėmesį skyrė kompetencijų ugdymo veiklai. 2021 m. bibliotekos organizuotuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dalyvavo 12 685 bibliotekų specialistai, pedagogai, atminties institucijų darbuotojai (palyginti: 2020 m. – 3176). Dalį kvalifikacijos tobulinimo priemonių perkėlus į virtualią erdvę, buvo sudaryta galimybė mokymuose dalyvauti gerokai didesniai skaičiui specialistų, nei planuota (2000).

2021 m. baigus įgyvendinti investicinį projektą „Modernaus elektroninio turinio išsaugojimas ir sklaida“ buvo iš esmės atnaujinta LIBIS ir portalas ibiblioteka.lt. Nacionalinės bibliotekos specialistai nuolat konsultavo šalies bibliotekas, dirbančias su LIBIS, organizavo mokymus, rengė mokymo medžiagą, bendradarbiaujant su diegėjais šalino pastabėtas spragas ir neatitikimus. Įgyvendinant projektą „Efektyvus Lietuvos viešųjų bibliotekų informacinės sistemos naudojimas siekiant pagerinti vartotojų aptarnavimo kokybę“ įvyko nuotoliniai mokymai 5 skirtingomis temomis, atspindinčiomis skirtingus LIBIS funkcionalumus: administravimo, naujų paslaugų koordinavimo, skaitytojų aptarnavimo, komplektavimo bei katalogavimo. Mokymuose, kuriuose dalyvavo, bibliotekų atstovai tiek iš apskričių, tiek iš regionų bibliotekų, iš viso dalyvavo 2446 dalyviai, tai 22 proc. viršijo užsibrėžtą rodiklį. Greta buvo vykdoma ir metodinė veikla: pradėta taikyti nauja „Informacijos išteklių aprašymo metodika“, išleista 2021 m., buvo konsultuojami kitų Lietuvos bibliotekų darbuotojai dėl kūriniių ir išraiškų autoritetinių įrašų sudarymo.

Svarbu paminėti, kad biblioteka 2021 m. tapo Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro vykdomo projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“, finansuojamo iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, partnere. Pagrindinis projekto tikslas – skatinti šalies suaugusiuosius mokytis visą gyvenimą siūlant jiems aktualias ir patrauklias bendrųjų ir pagrindinių kompetencijų, profesinės srities gebėjimų ugdymo, kultūros darbuotojų ir asmenų, veikiančių kultūros sektoriuje, kompetencijos ir kvalifikacijos tobulinimo paslaugas; pasitelkiant kokybišką ugdymo turinį, stiprinti suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi sistemos funkcionalumą.

„Žinių akademijos“ programa – tai suaugusiųjų mokymo principų, metodų ir būdų pažinimo programa. 13 jos dalyvių iš įvairių bibliotekos padalinių susipažino su suaugusiųjų mokymo principais bei metodais, turėjo galimybę tobulinti savo darbo su suaugusiais įgūdžius. 2021 m. „Žinių akademijos“ lektoriai jau savarankiškai vedė 7 mokymus ir (arba) paskaitas 250 Nacionalinės bibliotekos darbuotojų. Mokymai vyko šiomis temomis: vartotojų aptarnavimo standarto analizė ir informacijos paieškos strategija (lektorė Aušra Vaškevičienė); bibliotekos paslaugų pristatymas visuomenei (lektorė Alvida Diržauskienė); bibliotekos fondo dokumento vertė, dokumento išliekamosios vertės nustatymas (Jolita Steponaitienė); bibliotekininkystės abc (dr. Rasa Januševičienė); bibliotekininkų profesinės terminijos šaltiniai (Violeta Černiauskaitė); vidinio mikroklimato formavimo ypatumai (Rita Pikūnaitė).

Rugsėjo 14 ir 15 d. Nacionalinės bibliotekos departamentų ir skyrių vadovai dalyvavo vidinės komunikacijos mokymuose, kuriuos parengė ir vedė „OVC Consulting“ konsultantė Vitalija Ročė. Susiskirstę į komandas mokymų dalyviai atliko įvairias užduotis: piešė metaforišką Nacionalinės bibliotekos bendruomenės organizmą, diagnozavo jo ligas; šurmavo savo ir kolegų protus vidinės komunikacijos tobulinimo idėjomis, pavyzdžiui, draugiškesne naujokų įvedimo programa, vidinės komunikacijos decentralizavimu ir t. t.

Rugsėjo 21 d. vyko mokymai darbuotojams „Paslaugos neįgaliesiems“. Lektorės – dr. Rasa Januševičienė (tema „Kultūros ir informacijos paslaugų prieinamumas neįgaliesiems“) ir Barbara Suisse (asociacija „Lietaus vaikai“, tema „Paslaugos autizmo spektro sutrikimų turintiems asmenims“). Mokymuose buvo ieškoma atsakymų, kaip šalindamos kliūtis, veikdamos pagal universalaus dizaino principus, bibliotekos gali tapti katalizatoriais, skatinančiais atskirtį patiriančių žmonių įsitraukimą į visuomeninį ir kultūrinį gyvenimą. Svetingą ir atvirą biblioteką, kuria naudosis daugiau žmonių, galime sukurti pažindami bendruomenės, kurioje veikiamo, įvairovę, išmoningai panaudodami tankų bei įvairų šalies bibliotekų tinklą ir bendradarbiaudami su vietos iniciatyvomis.

KURIANTI IR PAŽANGI ORGANIZACIJA

Siekdama sukurti efektyvią, kompetentingą organizaciją, kurioje veikla grindžiama bendromis vertybėmis, o sprendimai priimami greitai reaguojant į besikeičiančią situaciją, Nacionalinė biblioteka nuosekliai stiprina strateginės lyderystės ir vadovavimo kompetencijas pasitelkdama tam daug įvairių priemonių: stebėdama darbo rinkos pokyčius, biblioteka nuolat peržiūri ir atnauja bendrųjų mokymų sistemą, susietą su kompetencijų moduliu. Daug dėmesio skiriama organizacijai kultūros pokyčiui įgyvendinti. Tam stiprinamos esamos ir taikomos naujos žmogiškųjų išteklių valdymo praktikos.

Vasario 4 d. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka kartu su Kultūros ministerija ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerija pradėjo kultūrinės edukacijos sistemos modernizavimo projektą.

Iki gruodžio pabaigos buvo sukurta bendra Lietuvos kultūrinės edukacijos administravimo platforma, sutelktas kultūros edukatorių bei koordinatorių tinklas ir sustiprintos jų kompetencijos. Įgyvendinant projektą buvo plėtojama kultūrinių intervencijų idėja – kūrėjų įtraukimas į formaliųjų ugdymo procesą. Įgyvendinant projektą „Kultūrinės edukacijos sistemos modernizavimas“, 2021 m. birželio–gruodžio mėnesiais kiekvienoje iš apskričių buvo organizuota 10 forumų. Šiais forumais buvo skleidžiama žinia apie Kultūros paso programą ir kitas sėkmingiausias kultūrinės edukacijas, siekiant sutelkti kultūrinės edukacijos teikėjus ir mokytojus, išsiaiškinti jų poreikius. Iš viso forumuose gyvai dalyvavo 600 dalyvių, 8000 stebėjo nuotoliniu būdu, pranešimus skaitė 25 kultūrinės edukacijos ekspertai, 41 kultūros įstaiga organizavo edukacijas, 109 įstaigos dalyvavo kontaktų mugėse.

Pasaulinėje parodoje „Expo 2020“ Dubajuje (Jungtiniai Arabų Emyratai) ryškiu akcentu tapo Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos kartu su partneriais sukurtas interaktyvus pasakojimas apie lietuvių grožinės literatūros pradininką Kristijoną Donelaitį ir garsiausią jo kūrinį „Metai“. Pirmą kartą šalies istorijoje tokiame renginyje nacionalinei rašytinei kultūrai atstovavo atminties institucija. Parodos metu surengtas diskusijų forumas „Apmąstymai apie švietimą permainų pasaulyje“ (angl. *Rethinking Education for a World of Change*), į kurį dalyvauti kartu su kviestiniais svečiais, žinomais ir pripažintais pasaulyje ekspertais buvo pakviestas Nacionalinės bibliotekos vadovas prof. dr. R. Gudauskas. Forume akcentuota, kad Lietuvos bibliotekos, sudarydamos platų tinklą ir disponuodamos reikalingais technologiniais ištekliais bei žmogiškosiomis kompetencijomis, tampa socialinių transformacijų lyderėmis ir užtikrina mokymosi visą gyvenimą galimybes.

Socialinė atsakomybė palaikant santykius su visuomene

Bene ryškiausias 2021 m. akcentas šioje srityje buvo kova su dezinformacija ir melagienomis apie COVID-19. Nacionalinė biblioteka daug kartų atkreipė darbuotojų, skaitytojų ir vartotojų dėmesį, kad šiuo metu būtina ypač kritiškai vertinti visą viešose medijose skelbiamą informaciją. Biblioteka, kaip ir kitos valstybinės institucijos, tam pritaria ir pati skelbė bei platino tik patikimą, patikrintą ir teisingą informaciją.

Svarbu pabrėžti, kad, bendradarbiaujant su valstybės institucijomis, mokslo ir švietimo įstaigomis, verslo organizacijomis, kitomis kultūros įstaigomis, ataskaitiniais metais buvo įgyvendintos net 105 iniciatyvos (esant pandeminei situacijai ir kultūrinių organizacijų veikloms persikeliant į virtualią erdvę, Nacionalinė biblioteka dažniau buvo kviečiama į partnerius, nes turėjo tam tikslui pritaiktą techninę įrangą ir infrastruktūrą).

Tradiciškai ir 2021-aisiais Nacionalinės bibliotekos bendruomenė aktyviai dalyvavo pilietinėse, patriotinėse ir kultūrinėse akcijose bei iniciatyvose: iniciatyvoje „Atmintis gyva, nes liudija“ ir kraujo donorystės akcijoje, skirtoje Laisvės gynėjams atminti, Nacionaliniame diktante, Vilniaus knygų mugėje, Sostinės dienose, Kultūros naktyje, atviros architektūros savaitgalyje „Open House Vilnius“, akcijoje „Metų knygos rinkimai“, Frankofonijos dienose, Nacionalinėje bibliotekų savaitėje, iniciatyvoje „Atverk duris vasarai“, siūlydama edukacines erdves vaikams ir jaunimui ir kt.

Nacionalinė biblioteka, būdama socialiai atsakinga institucija, prisidėjo prie ypač aktualių visuomeninių projektų. Pavasarį biblioteka prisidėjo prie valstybei svarbaus uždavinio įgyvendinimo ir kartu su kitomis šalies bibliotekomis prisijungė prie iniciatyvos „Petys už laisvę“, kuria siekiama informuoti Lietuvos žmones apie nemokamos vakcinacijos nuo COVID-19 galimybes. Bibliotekos vadovas prof. dr. R. Gudauskas, reaguodamas į kultūros ministro Simono Kairio kvietimą, taip pat asmeniškai prisidėjo prie kultūros sektoriaus lyderių iniciatyvos ir įvairiuose forumuose, interviu, laiškuose, skirtuose vidinei komunikacijai, kvietė Nacionalinės bibliotekos bendruomenę aktyviai dalyvauti vakcinacijos nuo COVID-19 procese.

Toliau techniškai tobulinta erdvė, skirta akliesiems ir silpnaregiams. Bibliotekoje įrengta darbo vieta, skirta regos negalią turintiems lankytojams. Čia yra kompiuteris su ekrano skaitymo programa JAWS, kuri ekrane pateikiamą tekstą perduoda balsu. Vartotojų patogumui yra ir spausdinto teksto skaitymo balsu aparatas BRUNO (su ausinėmis ir klaviatūra), kuris įgarsina nuskenuotą tekstą, pavyzdžiui, knygą, žurnalą ar kitą dokumentą. Paslauga teikiama registruotiems Nacionalinės bibliotekos lankytojams.

Birželio 27 d. Nacionalinėje bibliotekoje apsilankė Lietuvos pirmoji ponija Diana Nausėdienė ir Lenkijos pirmoji ponija Agata Kornhauser-Duda. Viešnios buvo supažindintos, kaip Lietuvos bibliotekos pritaikytos įvairių poreikių žmonėms, joms pristatyta Nacionalinės bibliotekos geroji patirtis sprendžiant tinkamos aplinkos – infrastruktūros ir informacijos – prieinamumo klausimus. Nacionalinės

bibliotekos generalinis direktorius prof. dr. R. Gudauskas viešioms aprodė naują paslaugų, skirtų akliesiems ir silpnaregiams, erdvę, pasakojo apie netradicines Nacionalinės bibliotekos paslaugas, TV studijos veiklą, medijų ir kūrybinių dirbtuvių PATS SAU pasiekimus.

Rugsėjo 26 d. vyko Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ įgyvendinamo projekto „Šeimų savaitgaliai“ renginys, kuris yra vienas iš pabėgėlio statusą turinčių šeimų integracijos projekto dalių. Projekto tikslas – skatinti lietuvių šeimoms susidraugauti su pabėgėlio statusą turinčiomis šeimomis, keistis kultūriniais dalykais, nes tai pabėgėliams padėtų geriau integruotis į lietuvišką gyvenimą, o lietuvių šeimose kiltų tolerancijos lygis. Pabėgėliams buvo aprodytos bibliotekos erdvės, pristatytos teikiamos paslaugos, išduoti skaitytojo pažymėjimai. Dalyvavo 35–40 žmonių.

Nuo lapkričio 29 d. kiekvienas Lietuvos naujagimis gauna lauknešėlį, kuris padės žengti pirmuosius skaitymo patirties žingsnius. Tarptautine patirtimi paremtas ankstyvojo skaitymo projektas „Knygų startas“, praėjusiais metais išbandytas Vilniaus apskrityje, tapo nacionaliniu ir yra pirmas ir vienintelis tokio masto ankstyvojo skaitymo skatinimo projektas Lietuvoje. Pagrindinis projekto tikslas – užauginti Lietuvoje pirmą kartą vaikų, kurių skaitymo patirtis prasideda nuo pat pirmų dienų, kartu skatinant skaitymą šeimoje ir padedant jauniems tėvams įsisąmoninti ankstyvojo skaitymo svarbą ir suteikiant jiems reikalingų priemonių ir žinių.

Vasario 16 d. Lietuvos Respublikos [Prezidento dekretu](#) Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius prof. dr. Renaldas Gudauskas už nuopelnus Lietuvos Respublikai ir už Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje buvo apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi.

Gruodžio 17 d. užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis įteikė „Lietuvos diplomatijos žvaigždę“ Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Dokumentinio paveldo tyrimų departamento Judaikos tyrimų centro vadovei dr. Larai Lempertienei. Garbės ženklas L. Lempertienei skirtas už nuopelnus populiarinant Lietuvos žydų istorijos ir kultūros paveldo tyrimus užsienyje bei svarų indėlį minint Vilniaus Gaono 300-uosius gimimo ir Lietuvos žydų istorijos 700-uosius metus.

Per 2021 m. Nacionalinė biblioteka parengė 1111 viešų pranešimų apie biblioteką, kurie buvo paskelbti įvairiose žiniasklaidos priemonėse (televizijoje, radijuje, spaudoje, interneto portaluose). Sulaukėme daug dėmesio ir iš kitų institucijų. Jų rengtų viešų pranešimų skaičius – 3318. Didelį žiniasklaidos dėmesį lėmė aktyvi bibliotekos socialinė ir projektinė veikla.

2021 m. įgyvendindama Lietuvos kultūros tarybos remiamą skaitmeninių paslaugų plėtros projektą, biblioteka sėkmingai atnaujino interneto svetainę www.lnb.lt. Buvo pakeistas ne tik svetainės dizainas, bet ir atsirado papildomų funkcijų: atskira Vaikų ir jaunimo literatūros departamento svetainė, vaizdo įrašų polapis, renginių polapis ir pan. Keitėsi informacijos paskelbimas viršutiniuose meniu punktuose ir apačioje, jis tapo labiau pastebimas, vartotojams patogiau ir paprasčiau surasti aktualų informacinį ir edukacinį turinį. Svetainės atitiktis Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašui pasiekė 100 proc. ir yra specialistų giriamas už gerą turinio adaptaciją žmonėms, turintiems specialiųjų poreikių.

Per ataskaitinį laikotarpį buvo surengtos 47 gyvo vaizdo (tiesioginės) transliacijos, parengti ir publikuoti 192 vaizdo siužetai.

Augo Nacionalinės bibliotekos sekėjų skaičius internete:

Pavadinimas	Unikalių lankytojų / sekėjų skaičius
Nacionalinės bibliotekos interneto svetainė	223 350
Virtualių apsilankymų interneto svetainėje skaičius, vnt.	278 814
„Facebook“ paskyra	25 907
„YouTube“	3931 (įrašų peržiūrų skaičius - 200 907)
Sekėjų kitų socialinių tinklų („Instagram“, „LinkedIn“) paskyrose skaičius, vnt.	1675

Metų pabaigoje bibliotekos TV studijos kūrybinė grupė inicijavo informacinę programą, kurioje atsispindės bibliotekos nūdienu ir sukaupti turtai, dominantys tiek bibliotekininkystės specialistus, tiek visuomenę. Laidą „Skaitau. Stebiu. Mąstau“ galima vadinti Nacionalinės bibliotekos žinių eksprešu. Ji pasirodo kartą per mėnesį. Iki 30 min. trukmės laidos rengiamos kartu su bibliotekos darbuotojais, bičiuliais, svečiais.

2021-aisiais Nacionalinė biblioteka dirbo tęsdama ir tobulindama įtraukias pilietines iniciatyvas, įvairią edukacinę ir pramoginę veiklą virtualioje erdvėje, skleisdama pozityvią žinių visuomenei. Biblioteka prisidėjo prie visuomenės emocinės sveikatos gerinimo, teikė galimybę lavintis ir skaityti. Vykdydama savo kasdienes veiklas ir strateginius uždavinius Nacionalinė biblioteka išlieka socialiai atsakinga institucija, savo veiklose prioritetą skirianti tvarumui ir socialinei atsakomybei.

Ypač sėkmingai 2021 m. įgyvendintos bibliotekos veiklos socialinės atsakomybės srityje:

bibliotekų darbuotojų mokymų kokybės ir efektyvumo įvertinimo indeksas - 105 proc.;

edukaciniuose užsiėmimuose dalyvavusių žmonių skaičius - 105 proc.;

virtualiuose edukaciniuose užsiėmimuose dalyvavusių žmonių skaičius - 221 proc.;

bendradarbiaujant su kitomis įstaigomis ar organizacijomis įgyvendintų iniciatyvų skaičius - 175 proc.;

kvalifikaciją tobulinusių darbuotojų dalis - 149 proc.;

bibliotekoje ar jos renginiuose savanoriavusių asmenų skaičius - 120 proc.

Lanksti, empatiška ir socialiai atsakinga, atliepanti individualias vartotojų reikmes, sklandžiai reaguojanti į pokyčius, tobulinanti veiklą ir ieškanti savo išskirtinumo - tokia yra Nacionalinė biblioteka. Biblioteka visiems.